

Tilburg University

Burgerparticipatie bij preventie

Alofs, Y.; van Oers, J.A.M.

Published in:

TSG: Tijdschrift voor Gezondheidswetenschappen

Publication date:

2013

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

Alofs, Y., & van Oers, J. A. M. (2013). Burgerparticipatie bij preventie: Durven loslaten. *TSG: Tijdschrift voor Gezondheidswetenschappen*, 91(3), 154-155.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Burgerparticipatie bij preventie: durven loslaten

Y. Alofs,¹ H. van Oers¹

Van oudsher is preventie het terrein waar de overheid de scepter zwaait. De grootste gezondheidswinst is in het verleden geboekt door landelijk ingevoerde preventieve maatregelen, onder meer op het gebied van riolering, drinkwatervoorziening, huisvesting, vaccinatie en arbeidsomstandigheden. Echter, tijden zijn veranderd. De grootste uitdaging

voor de publieke gezondheidszorg is niet langer uitsluitend gericht op het verhogen van de levensverwachting, maar ook op het verbeteren van de kwaliteit van leven bij ziekte, en het verkleinen van gezondheidsverschillen. De focus is verschoven van het grote collectief naar kleinere risicogroepen en het individu. Anno 2013 bestempelen we bemoeienis van de overheid met een ongezonde leefwijze, al gauw als betutteling.

Wat betekent dit alles voor de rol van burgers bij preventie? Het betrekken van de patiënt bij de eigen individuele zorg wordt steeds gebruikelijker. Maar in preventie is burgerparticipatie nog niet zo vanzelfsprekend. Waarom is dat zo? En waar liggen de belangrijkste uitdagingen voor de toekomst?

Op landelijk niveau is er volop aandacht voor het thema. In het voorjaar van 2012 verscheen het rapport 'Vertrouwen in burgers' van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR).¹

---

¹ *Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Brabant, Tranzo / Tilburg University*

De WRR heeft onderzocht hoe beleidsmakers burgers meer kunnen betrekken bij het actief vormgeven van de samenleving. In september 2012 heeft Marja Jager – Vreugdenhil, onderzoeker aan het Centrum voor Samenlevingsvraagstukken, haar proefschrift 'Nederland participatieland? De ambitie van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de praktijk in buurten, mantelzorgrelaties en kerken' verdedigd aan de Universiteit van Amsterdam.² Jager-Vreugdenhil heeft onderzocht wat wel en niet realistisch is in de beleidsredenering dat als er maar meer mensen gaan participeren in buurten, verenigingen en allerlei andere sociale verbanden, er meer sociale cohesie ontstaat en daarmee meer informele zorg.

Maar hoe zit het met burgerparticipatie op lokaal niveau? Deze vraag vormde de aanleiding voor de door Tranzo georganiseerde Zorgsalon 'Succesvolle burgerparticipatie in preventie: succesverhalen uit gemeenten'.

Dr. Dick Oudenampsen, senior onderzoeker bij het Verwey-Jonker Instituut, scherpte tijdens zijn presentatie allereerst het begrip 'burgerparticipatie' aan. Hij spreekt liever over burgerbetrokkenheid. Betrokkenheid staat voor denken vanuit de burger vanuit een gelijkwaardige relatie. Participatie impliceert nu nog teveel een 'mogen meedoen', waarbij geen sprake is van gelijkwaardige partijen. Oudenampsen heeft onder andere onderzoek gedaan naar de samenwerking tussen formele en informele zorg in Eindhoven³ en naar de samenwerking tussen het Centrum voor Jeugd en Gezin met zelfhulporganisaties in Amsterdam.⁴ Volgens hem is vraaggericht werken over

de organisatiegrenzen heen, een van de belangrijkste succesfactoren van burgerbetrokkenheid bij preventie. De professional moet openstaan voor de ervaringsdeskundigheid van de burger. Op individueel niveau gebeurt dat steeds meer. Maar voor professionele organisaties blijkt het vaak lastig om open te staan voor de inbreng van 'georganiseerde burgers'. De focus van ondersteuning van de vraagzijde is een andere belangrijke succesfactor. Financiering richt zich op dit moment vooral op landelijke belangenbehartiging. Met als gevolg dat lokale, kleinere initiatieven niet of nauwelijks ondersteund worden. En juist daar ligt een grote behoefte aan ondersteuning bij bijv. kennisuitwisseling onderling.

Joan Briels, wethouder in Laarbeek en bedenker van de succesvolle 'Gezondheidsrace' (www.gezondheidsrace.nl), vulde aan dat burgerbetrokkenheid van belang is in alle fasen van de lokale beleidscyclus. Er zijn vele voorbeelden waarin burgers pas in beeld komen bij de uitvoering van plannen. Vaak vanuit financiële motieven. Maar de kwaliteit van burgers kan veel beter benut worden door ze vanaf het begin te betrekken in het beleidsproces. Dan wordt het ook 'hun' proces en volgens Briels zijn mensen geneigd om zich in te zetten voor alles waar ze 'mijn' voor kunnen zetten. Briels' ervaringen als wethouder zijn dat burgerbetrokkenheid in een vroeg stadium vaak niet leidt tot een andere beleidsagenda, maar wel tot een groter draagvlak en dus grotere acceptatie. Wat zich uiteindelijk uitbetaalt in een groter effect van een maatregel of interventie. Grootste pijnpunt is volgens Briels dat

bestuurders moeten durven loslaten. Bestuurders zouden meer moeten openstaan voor initiatieven, ook als ze niet direct passen binnen het perspectief van de beleidsmakers.

De presentaties van Dick Oudenampsen en Joan Briels zijn te vinden op de Tranzo website www.tilburguniversity.edu/tranzo. Hier staat ook informatie over de Tranzo Zorgsalons die zullen plaats vinden in 2013.

LITERATUUR

1. Wetenschappelijke Raad voor het Regeeringsbeleid. *Vertrouwen in burgers*. Den Haag: WRR, 2012
2. Jager-Vreugdenhil Marja. *Nederland participatieland? De ambitie van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de praktijk in buurten, mantelzorgrelaties en kerken*. (proefschrift) Amsterdam: Universiteit van Amsterdam, 2012
3. *Oudenampsen Dick, Huygen Astrid, Hermens Freek*. *Het Vrijwilligerspunt als knooppunt van de civil society*. Gebruikers over het Vrijwilligerspunt Eindhoven. Utrecht: Verwey-Jonker instituut, 2012
4. *Ponzoni Elena*. *Opvoeden in diversiteit*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut, 2012

CORRESPONDENTIEADRES
Yvonne Alofs, Tranzo / Tilburg
University, Postbus 90153,
5000 LE Tilburg, tel. 013-4662413,
e-mail: y.alofs@uvt.nl,
www.tilburguniversity.edu/tranzo